

Van: Stichting "Wij vertrouwen stemcomputers niet"
Linnaeusparkweg 98
1098 EJ Amsterdam

Aan: Gemeente Eindhoven
t.a.v. de burgemeester, dhr. drs Alexander Sakkers
Postbus 90150
5600 RB Eindhoven

Cc: De voorzitter van de Kiesraad
Cc: De minister van Bestuurlijke Vernieuwing en Koninkrijksrelaties

Betreft: Verkiezingen: Wob-verzoek inzake stemcomputers

Ons kenmerk: Wob-9

Amsterdam, 4 december 2006,

Zeer geachte drs. Sakkers,

Onze stichting richt zich middels dit schrijven tot u met een Wob-verzoek. Onze stichting doet zelfstandig onderzoek naar de stand van zaken met betrekking tot het gebruik van stemcomputers (vroeger ook wel stemmachines genoemd). Zoals u wellicht weet hebben de recente Tweede Kamer verkiezingen in Eindhoven geleid tot een definitieve uitslag die afweek van de eerder bekend gemaakte voorlopige uitslag. Uw gemeente maakte bij deze verkiezing gebruik van stemcomputers van het merk Nedap/Groenendaal. Wij proberen al enige tijd om inzicht te krijgen in de precieze technische achtergronden van deze afwijking. Wij vernamen meerdere op het oog tegenstrijdige lezingen, en ook de lezing waarvan wij kennis namen op de zitting van de Kiesraad d.d. 27 november klinkt ons op grond van onze kennis van de werking van de gebruikte hard- en software onwaarschijnlijk in de oren.

Teneinde één en ander op te klaren hebben wij meermaals contact gehad met ambtenaren van uw gemeente, zowel bij de afdeling persvoorlichting als bij de dienst die de verkiezingen organiseert. Wij werden daar echter simpel gezegd niet veel wijzer van: de communicatie met uw afdeling persvoorlichting verliep zelfs ronduit stroef. Ook is de ons meermaals toegezegde spoedige verdere verduidelijking tot nu toe uitgebleven.

Aangezien het gebruik van stemcomputers bij verkiezingen nu juist in zeer belangrijke mate wordt gerechtvaardigd vanuit de gedachte dat tellingen met behulp van stemcomputers onder alle omstandigheden hetzelfde resultaat opleveren lijkt het ons van evident algemeen belang dat de gang van zaken grondig wordt uitgezocht, ook na de recente onherroepelijke vaststelling van de verkiezingsuitslag. Immers: als de gebruikte techniek een kennelijk foutieve manier van tellen toestaat kan het nodig zijn de techniek aan te passen en dringt zich ook de vraag op of er ook in andere gemeenten zaken 'digitaal over het hoofd zijn gezien'. Juist omdat bij de huidige stemcomputers naderhand geen enkele controle of hertelling meer mogelijk is het van het grootste belang dat het proces waarlangs de uitslag tot stand komt volkomen 'foolproof' is.

Wij hebben vooralsnog niet het gevoel dat een dergelijk onderzoek binnen uw gemeente de nodige prioriteit geniet. In afwezigheid van een voor ons begrijpelijke verklaring voor de afwijking zien we ons genoodzaakt om, onder andere met behulp van de documenten verkregen middels dit Wob-verzoek, zelf te proberen duidelijkheid te scheppen. Het is onfortuinlijk - maar in dit stadium echter waarschijnlijk onvermijdelijk - dat dit onderzoek (zowel voor onze organisatie als voor de uwe) het nodige extra werk met zich meebrengt.

Het gaat in dit Wob-verzoek om uw goede zorg inzake verkiezingen in onze democratie. Bijgevoegd treft u een uittreksel van de Kamer van Koophandel en een kopie van onze statuten die aangeven dat ondergetekenden bevoegd zijn dit verzoek namens de stichting te doen. Gebruik makend van de mogelijkheden die de Wob ons daartoe biedt vragen wij de hieronder omschreven documenten in kopie op. Het gaat voor zover wij weten om documenten bij of onder u.

Daar waar in dit verzoek sprake is van documenten bedoelen wij vastlegging ongeacht de gegevensdrager, dus naast de klassieke papieren documenten bijvoorbeeld onder andere ook e-mails en computerbestanden. Daar waar sprake is van correspondentie bedoelen wij onder meer klassieke brieven en e-mails maar ook anderszins benoemde gewisselde documenten zoals bijvoorbeeld nota's, rapporten en offertes. Tevens achten wij de term "stemcomputer" inmiddels voldoende ingeburgerd om ook in officiële correspondentie het verouderde begrip "stemmachine" te vervangen. Wij verzoeken u nochtans daar waar nodig "stemcomputer" en "stemmachine" als synoniemen van elkaar op te vatten.

Aangezien sommige vragen elkaar waarschijnlijk ten dele zullen overlappen zouden wij graag in uw beslissing per genummerd item zien welke van de geleverde documenten naar uw mening in antwoord op die vraag geleverd zijn. Dit omdat wij anders niet goed kunnen onderscheiden waar documenten ontbreken. Daar waar documenten of correspondentie zich niet onder u bevinden verzoeken wij om doorgeleiding van de relevante delen van dit verzoek.

Belangrijk: Dit Wob-verzoek is het begin van een juridische procedure in de zin van de Algemene Wet Bestuursrecht. Alle documenten waaraan in dit verzoek wordt gerefereerd zijn dus, los van de vraag of ze uiteindelijk zullen worden verstrekt, per heden "onder de rechter". **Dit houdt in dat aan al deze documenten vanaf nu geen onomkeerbare handelingen meer mogen worden verricht.** Hangende deze procedure mag dus met betrekking tot deze documenten of vastleggingen geen vernietiging plaatsvinden en mogen stemgeheugens bijvoorbeeld niet meer worden gewist.

Met betrekking tot de Tweede Kamer verkiezing van 22 november jongstleden in de gemeente Eindhoven zouden wij graag in kopie ontvangen:

1. Alle documenten die ons kunnen helpen om een compleet beeld te krijgen van de technische en organisatorische opbouw van deze verkiezing. Te denken valt onder meer aan alle handleidingen, draaiboeken, diagrammen, notulen, gespreksnotities, e-mails en overige stukken die (een deel van) de precieze weg beschrijven van de aankomst van de stemgeheugenmodules tot en met de bekendmaking van de definitieve uitslag.
2. Alle documenten of correspondentie die behulpzaam kunnen zijn bij het vormen van een uitputtende lijst van stembureaus in Eindhoven en per stemburo de daar aanwezige stembureauleden.

3. Alle documenten die behulpzaam kunnen zijn bij het samenstellen van een uitputtende lijst met alle in uw gemeente aanwezige en/of gebruikte Nedap stemcomputers en stemgeheugens, alsmede alle documenten die gewag maken van de serienummers van de gebruikte stemcomputers/stemgeheugens en/of van de nummers van de zegels in/aan deze stemcomputers.
4. Alle PV's van alle Eindhovense stembureaus, inclusief de bij de PV's behorende print-stroken van alle gebruikte Nedap-stemcomputers. (Als het kopiëren van deze lange stroken grote praktische problemen oplevert zijn wij in goed overleg bereid genoeg te nemen met inzage, dit echter zonder afstand te doen van het recht op een kopie van één of meerdere stroken als wij dit op grond van deze inzage nodig achten).
5. De gegevens op alle zich onder u bevindende Nedap stemgeheugenmodules, inclusief eventuele reserve-geheugenmodules die op 22 november jongstleden niet zijn ingezet. Aangezien de ISS software geen mogelijkheid biedt deze ruwe data te kopiëren is het waarschijnlijk het eenvoudigst om gebruik te maken van onze "nedap-copy utility". Wij kunnen u deze software op aanvraag (kostenloos) ter beschikking stellen, maar wij zijn ook bereid alle modules (wederom om niet) voor u te kopiëren. Mochten beide opties op problemen stuiten dan zijn wij ook bereid om in goed overleg een onafhankelijke partij (in dit geval niet zijnde de firma Nedap/Groenendaal of de firma Brightsight) te vragen deze kopieën te vervaardigen.
6. De "errorhistory" en "eventhistory" van alle ten tijde van de verkiezing in Eindhoven aanwezige stemcomputers, inclusief die van eventuele reserve-stemcomputers. Deze log-vastleggingen zijn in de stemcomputer en niet in de geheugenmodule opgeslagen en worden tijdens normaal gebruik nooit gewist. Een afschrift van deze bestanden kan door elke stemcomputer zelf worden uitgeprint na het uitvoeren van een aantal eenvoudige handelingen (zie bijlage).

Wij wijzen u er op dat de Nedap stemcomputers zodanig zijn geconstrueerd dat voor het uitprinten van de logs een gedeelte van de recentelijk aangebrachte verzegeling moet worden verbroken. Het naakte feit dat de stemcomputers zijn verzegeld is echter voor de Wob niet relevant en vormt dus ook geen zelfstandige weigergrond. **Om eventuele wrijvingen te voorkomen raden wij u zeer beslist af om eigenmachtig welke stemcomputer-verzegeling dan ook te verbreken zonder tenminste vooraf contact op te nemen met het ministerie.**
7. Alle gegevens vastgelegd in de collectie mappen en bestanden in de data-map van het Integraal Stem Systeem (ISS), inclusief alle historische kopieën en backups van deze gegevens. Één en ander met betrekking tot alle PC's onder uw beheer waarop de ISS software is geïnstalleerd of geïnstalleerd is geweest. (Ter informatie: deze bestanden staan in de map "C:\Win_iss\Data", tenzij deze locatie tijdens de installatie van ISS handmatig anders is ingesteld.) Aangezien wij deze gegevens geautomatiseerd willen verwerken hebben wij een sterke voorkeur voor een digitale verstrekking. Dit is overigens voor u ook aanzienlijk minder bewerkelijk.
8. Alle documenten en correspondentie die de uitslag weergeven of op enigerlei wijze refereren aan uitslagen van de verkiezingen. Hieronder valt bijvoorbeeld te denken aan alle documenten die behulpzaam kunnen zijn bij het samenstellen van een uitputtend uitslagenoverzicht, waaruit de stemtotalen per kandidaat per stembureau zijn te herleiden.

9. Alle documenten die ten grondslag liggen aan het document "Uitslagen voor de gemeente, per stadsdeel en per Afzonderlijk stemdistrict" ("BiO-rapport nr. 1053") zoals te vinden op de website van uw gemeente, alsmede documenten die (mede) op basis van dit document tot stand zijn gekomen. Te denken valt bijvoorbeeld aan alle digitale bestanden op basis waarvan dit document tot stand is gekomen.
10. Alle evaluaties van de verkiezing en/of het vaststellen van de uitslag, alsmede alle documenten en correspondentie die aan deze evaluatie(s) ten grondslag liggen of die (mede) op grond van deze evaluaties tot stand zijn gekomen.
11. Alle communicatie binnen uw gemeente of tussen uw gemeente en derden met betrekking tot de verkiezingsuitslag. Te denken valt onder meer aan correspondentie met het ministerie van BZK, De Kiesraad en met journalisten.
12. Alle overige documenten en correspondentie die op enigerlei wijze gewag maken van het verschil tussen de voorlopige en de definitieve verkiezingsuitslag.

Daar waar mogelijk geven we voor alle bedoelde documenten de voorkeur aan digitale verstrekking.

NB: Overal waar u meent documenten of correspondentie zoals bedoeld in dit verzoek te moeten weigeren vragen we subsidiair om een overzicht van de betreffende documenten en correspondentie, voor zover beschikbaar voorzien van tenminste titel, kenmerken, afzender, geadresseerde(n), datum en onderwerp(en). Tevens vragen we in zo'n geval subsidiair om een geredigeerde versie van de betreffende documenten of correspondentie waaruit persoonlijke beleidsopvattingen of andere informatie die de grond vormt voor de weigering zijn verwijderd. Mochten documenten reeds zijn vernietigd dan vragen wij subsidiair om de PV's van de vernietiging van deze stukken.

Mochten delen van dit Wob-verzoek onverhoopt onduidelijk zijn dan zijn wij gaarne beschikbaar voor overleg. Gezien de vermoede bewerkelijkheid van dit Wob-verzoek doen wij afstand van ons recht op beantwoording binnen 14 dagen en gaan wij op voorhand akkoord met beantwoording binnen de wettelijke maximumtermijn van 28 dagen.

Mochten de kopieerkosten naar verwachting de 2500 Euro overstijgen dan verzoeken wij u om alvorens een beslissing te nemen met ons contact op te nemen omdat wij dan subsidiair overwegen om ons verzoek geheel danwel gedeeltelijk om te zetten in een verzoek om inzage.

Met vriendelijke groet,
Hoogachtend,

Namens de stichting "Wij vertrouwen stemcomputers niet",

R.V. (Rop) Gonggrijp (voorzitter)

B.G.J. Wels (penningmeester)

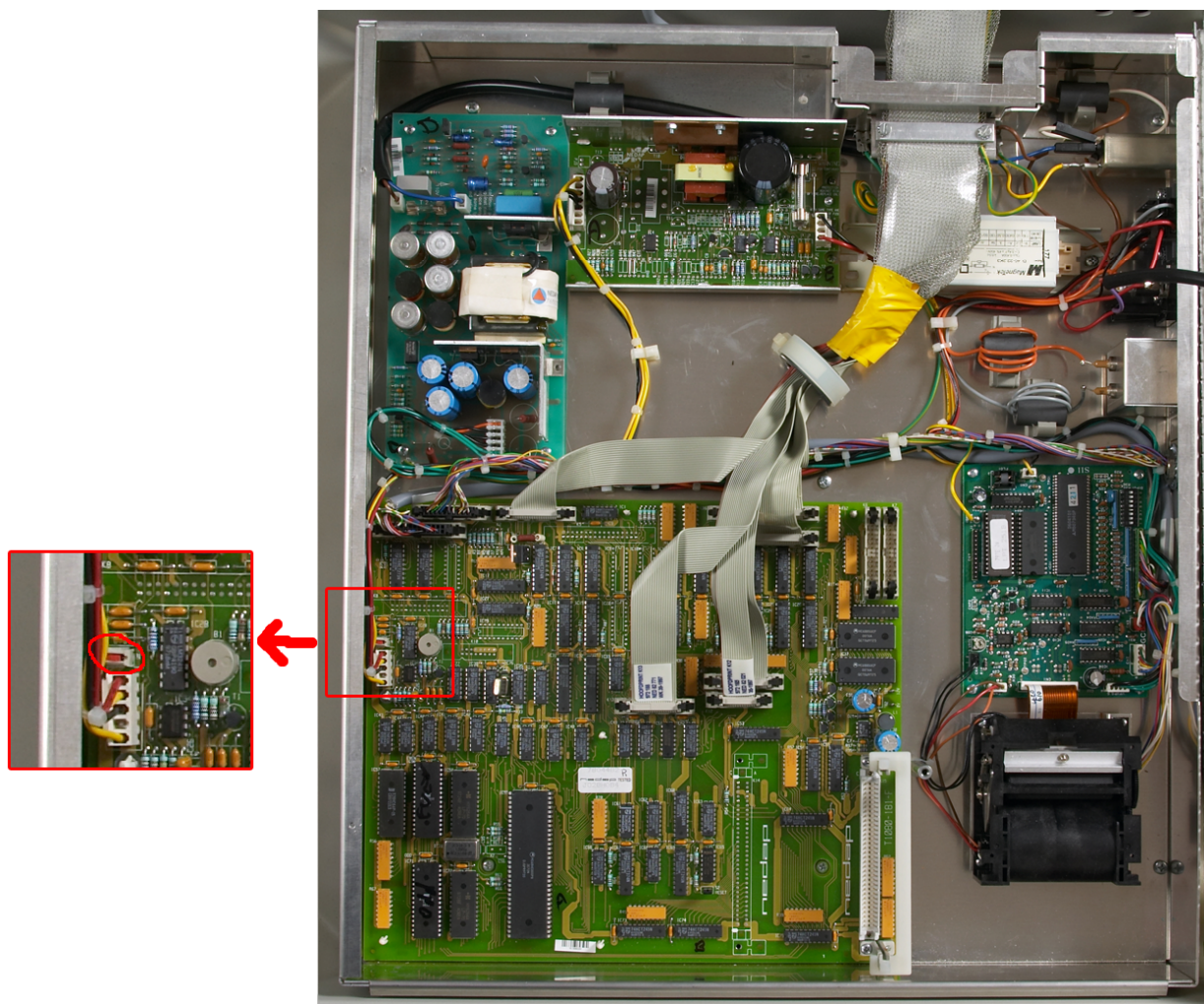
Bijlagen: uittreksel Kamer van Koophandel van onze stichting
statuten van onze stichting
korte handleiding voor het uitprinten van event-log en error-log

Handleiding voor het uitprinten van event en error history op Nedap stemcomputers

1. Zet de stemcomputer op, maar steek de stekker nog niet in het stopcontact. Verwijder eventuele stemgeheugenmodules en zet het stemslot in de gesloten stand (alsof er een stemgeheugen in zit).
2. Neem een eventueel aanwezige kassarol uit de printer
3. Maak alle plastic kappen aan de achterzijde los. Dit zijn dezelfde kappen die ook los moesten voor het controleren van de verzegeling. U ziet dan (ongeveer) het volgende:

4. Neem een kniptang, nijptang of combinatietang en verbreek het blauwe en de twee rode staaldraadzegels. (Belangrijk: dit vooraf communiceren met het ministerie!)
5. Verwijder alle zichtbare schroeven aan de bovenzijde van de metalen binnendoos.
6. Open de metalen binnendoos. U ziet nu (ongeveer) hetzelfde als op de foto op de volgende pagina.

7. Op de met het rode cirkeltje aangegeven plaats bevindt zich, een beetje verscholen achter een connector, een klein schakelaartje. Met een pen of een paperclip zet u dit schakelaartje naar links.
8. Sluit de metalen binnendoos.
9. Zet papier in de printer en steek de stekker in het stopcontact. Na de normale opstartprocedure zal de stemcomputer op het voorzittersdisplay alleen het woord "service" tonen.
10. Op het toetsenbordje onder het klepje naast het kiezersdisplay kiest u achtereenvolgens: "Service functies" (toets D), "Print History" (toets B), "Printen fouthistory" (toets A) en (nadat de printer klaar is) "Printen errorhistory" (toets B)
11. De aldus geprinte gegevens afscheuren en bewaren
12. De kassarol weer verwijderen
13. De stekker uit het stopcontact nemen
14. Metalen binnendoos weer openen
15. Schakelaartje terugzetten naar rechts
16. Binnendoos weer sluiten
17. Eventuele schroeven terugzetten
18. Indien overeengekomen: nieuwe zegels laten plaatsen
19. Kappen terugplaatsen
20. Machine inklappen

Van: Stichting "Wij vertrouwen stemcomputers niet"
Linnaeusparkweg 98
1098 EJ Amsterdam

Aan: Kiesraad
t.a.v. Prof. mr. H.R.B.M. Kummeling, voorzitter
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

Betreft: Ter kennisgeving: Wob-verzoek Eindhoven

Ons kenmerk: Wob-9

Amsterdam, 4 december 2006,

Zeer geachte Prof. mr. Kummeling,

Bijgaand treft u een kopie van het Wob-verzoek zoals ik dat heden verzond aan de burgemeester van Eindhoven. Onze stichting acht het, ook na de definitieve vaststelling van de uitslag, zinnig om de achtergronden van de afwijkende voorlopige uitslag aldaar uit te zoeken, om redenen zoals die in de aanhef van het verzoek zijn aangegeven.

Vanwege de interesse van de Kiesraad in het thema stemcomputers leek het me correct om u een afschrift te doen toekomen. Daarnaast is er in het verzoek sprake van de logbestanden van de gebruikte stemcomputers. Aangezien voor het uitprinten van deze bestanden de verzegeling van de stemcomputers dient te worden verbroken leek het me goed de Kiesraad hiervan in kennis te stellen. Wij hebben de burgemeester er in het verzoek overigens nadrukkelijk op gewezen geen zegels te verbreken zonder voorafgaand contact met het ministerie.

Met vriendelijke groet,
Hoogachtend,

Namens de stichting "Wij vertrouwen stemcomputers niet",

R.V. (Rop) Gonggrijp (voorzitter)

Van: Stichting "Wij vertrouwen stemcomputers niet"
Linnaeusparkweg 98
1098 EJ Amsterdam

Aan: Ministerie van Bestuurlijke Vernieuwing
t.a.v. minister Nicolaï
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

Betreft: Ter kennisgeving: Wob-verzoek Eindhoven

Ons kenmerk: Wob-9

Amsterdam, 4 december 2006,

Zeer geachte minister Nicolaï,

Bijgaand treft u een kopie van het Wob-verzoek zoals ik dat heden verzond aan de burgemeester van Eindhoven. Onze stichting acht het, ook na de definitieve vaststelling van de uitslag, zinnig om de achtergronden van de afwijkende voorlopige uitslag aldaar uit te zoeken, om redenen zoals die in de aanhef van het verzoek zijn aangegeven.

Gezien de actieve betrokkenheid van uw ministerie inzake stemcomputers leek het me correct om u een afschrift te doen toekomen. Daarnaast is er in het verzoek sprake van de log-bestanden van de gebruikte stemcomputers. Aangezien voor het uitprinten van deze bestanden de verzegeling van de stemcomputers dient te worden verbroken leek het me goed u hiervan in kennis te stellen. Indien de gevraagde log-bestanden in het kader van dit Wob-verzoek worden verstrekt zouden wij ons kunnen voorstellen dat uw ministerie de gang van zaken tussen het verbreken en het opnieuw aanbrengen van de verzegeling zou willen begeleiden. Wij hebben de burgemeester er in het verzoek overigens nadrukkelijk op gewezen geen zegels te verbreken zonder voorafgaand contact met uw ministerie.

Met vriendelijke groet,
Hoogachtend,

Namens de stichting "Wij vertrouwen stemcomputers niet",

R.V. (Rop) Gonggrijp (voorzitter)